

Θεολογική Ερμηνεία της Βυζαντινής Εικόνας της *Αναλήψεως*

Βασισμένο στο βιβλίο:
«Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ»
ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΓΚΟΤΣΗ

Η Εικόνα
της
Αναλήψεως

«Καί ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη (=ὑψώθη πρὸς τὰ ἐπάνω), καί νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Καί ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καί ἰδοὺ ἄνδρες δύο (δηλαδή ἄγγελοι) παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἳ καὶ εἶπον· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται (=θά ἔλθῃ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπον), ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἔλαιῶνος...» (Πράξ. 1, 9-12).

• Η εικόνα παρουσιάζει το γεγονός της ανάληψης του Κυρίου (σαράντα ημέρες μετά την Ανάσταση), όπως αυτό μας είναι γνωστό μέσα από τις Πράξεις των Αποστόλων.

• Η εικόνα χαρίζεται σε δύο μέρη.

• Το κύριο μέρος καταλαμβάνουν οι Απόστολοι με την Παναγία και μόλις ένα μικρό τμήμα στο επάνω μέρος της εικόνας καταλαμβάνει ο Αναληφθείς Κύριος.

Ο Αναληφθείς Κύριος.

- Ο Κύριος εικονίζεται μέσα σε «δόξα», άλλοτε στρογγυλή, και άλλοτε ελλειψοειδή.
- Κάθεται συνήθως σε ουράνιο τόξο (σε κάποιες εικόνες και σε θρόνο).
- Ευλογεί με το δεξί του χέρι, ενώ με το αριστερό κρατεί ειλητάριο, το οποίο γράφει: «Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῶ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς».
- Το ειλητάριο είναι το σύμβολο του διδασκάλου.

Οι Άγγελοι

- Τη «δόξα», μέσα στην οποία βρίσκεται ο Κύριος, υποβασιτάζουν δύο άγγελοι.
- Συμβολίζουν και εκφράζουν τη *θεία μεγαλειότητα* και *εξουσία*. (Ο Κύριος ως παντοδύναμος δέν είχε ανάγκη των αγγέλων για να αναληφθεί στους ουρανούς).

Οι Άγγελοι

- Σε μερικές εικόνες οι άγγελοι βρίσκονται σε στάση προσευχής, ενατενίζοντας τον Κύριο.
- Όπως λένε τα τροπάρια της εορτής απορούν και θαυμάζουν, διότι ο Χριστός ανελήφθη όχι μόνον ως Θεός, αλλά και ως άνθρωπος, δηλαδή με το άφθαρτο και δοξασιμένο σώμα Του.

Οι Άγγελοι

- Άλλοτε οι άγγελοι εικονίζονται σαλπίζοντες.
- Σύμφωνα με τον ψαλμικό στίχο «άνέβη ὁ Θεός ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος» (Ψαλμ. 46, 6).

Το Συγκεντρωμένο πλήθος.

- Οι Απόστολοι είναι χωρισμένοι σε δύο ομάδες έχοντας στη μέση την Παναγία.
- Πίσω από την Θεοτόκο βρίσκονται δύο άγγελοι ντυμένοι στα λευκά, οι οποίοι δείχνουν τον Αναληφθέντα Κύριο.
- Ως αγγελιαφόροι του Θεού διαβεβαιώνουν και παρηγορούν τους παρισταμένους για την επάνοδο του Κυρίου κατά την Δευτέρα Παρουσία.

Η Θεοτόκος & οι Απόστολοι

- Άξια προσοχής είναι η θέση και η στάση της Θεοτόκου. Βρίσκεται ακριβώς κάτω από τον Υιόν της, αποτελώντας έτσι τον άξονα της όλης σύνθεσης.
- Βρίσκεται σε *στάση προσευχής*.
- Οι Απόστολοι με τις χειρονομίες τους βρίσκονται σε αντίθεση με την ατάραχο και ήρεμη μορφή της Παναγίας.
- Το *υποπόδιο*, πάνω στο οποίο στέκεται η Θεοτόκος τονίζει ακόμη περισσότερο τη ξεχωριστή θέση Της μεταξύ των Αποστόλων.

Η Θεοτόκος

- Τα υψωμένα χέρια της Θεοτόκου σε στάση προσευχής υπενθυμίζουν το ρόλο της ως *Μεσίτρια του ανθρώπινου γένους προς το Θεό*.
- «άλλην γάρ οὐκ ἔχομεν ἁμαρτωλοὶ πρὸς Θεόν... αἰεὶ μεσιτείαν».
- Με την ακινησία του σώματός της (ὅπως αυτή παρουσιάζεται σε μερικές εικόνες) φαίνεται να εκφράζει τα αμετακίνητα δόγματα της Εκκλησίας.

Η Θεοτόκος

- Το κείμενο της Αγίας Γραφής δεν αναφέρεται στην παρουσία της Θεοτόκου κατά την «εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τοῦ Υἱοῦ Της».
- Για το γεγονός αυτό μας πληροφορεῖ η Ἱερὰ Παράδοσις.

Η Εκκλησία

- Ο αγιογράφος θέλησε με τους Αποστόλους, οι οποίοι περιστοιχίζουν την Παναγία, να παρουσιάσει την *Εκκλησία*, στην οποία ο Κύριος θα έστειλε κατά την Πεντηκοστή το Άγιο Πνεύμα για να την ζωοποιήσει.

Η Εκκλησία

- Οι διάφορες χειρονομίες των Αποστόλων συμβολίζουν τις διάφορες γλώσσες και τα ποικίλα μέσα με τα οποία ο λόγος του Θεού σπείρεται στις καρδιές των ανθρώπων.

Ο Απόστολος Παύλος

- Το πρόσωπο δεξιά της Θεοτόκου, το οποίο βλέπει προς τον ουρανό, είναι ο *Απόστολος Παύλος*.
- Κατά την Ανάληψη ο Απόστολος Παύλος δεν είχε θέση μεταξύ των Αποστόλων, αφού η μεταστροφή του έγινε αργότερα.
- Η θέση του στην εικόνα είναι συμβολική. Θα γίνει και αυτός μέλος της εκκλησίας και μάλιστα εκλεκτό.
- Ο ορθόδοξος αγιογράφος αποσπάρ τον Παύλο από την εποχή του συμβολίζοντας το σύνολο της εκκλησίας, η παράσταση της οποίας γίνεται *δυναμική, εκφραστική και συμβολική*.

Το Όρος των Ελαιών

- Η Ανάληψη κατά το αγιογραφικό κείμενο έγινε στο Όρος των Ελαιών.
- Το τοπίο της εικόνας είναι ορεινό με ελαιόδενδρα ανάμεσα στους βράχους.

Giotto di
Bondone
1305-
1306,
Cappella
Scrovegni
a Padova

Benvenuto
Tisi
(Il Garofalo)
1520

